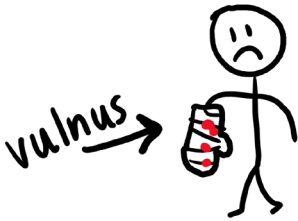

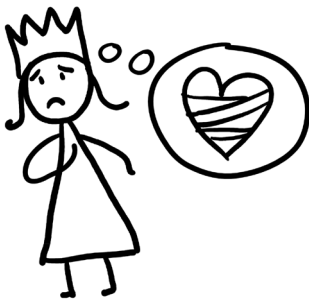
CAPUT I

Caecus Ignis

I.1 versūs 1-5

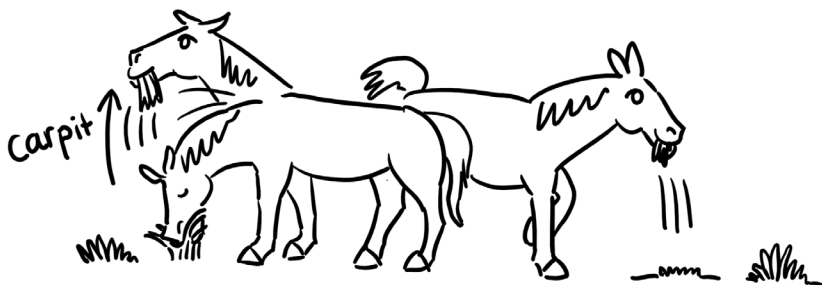
Ecce, **vulnus**.

Rēgīna amōre **vulnerāta** (=saucia) est.

Māter avis suōs pullōs **alit**. ‘**Alit**’ significat ‘cibum dat et amat.’

Equi herbam **carpunt** et edunt.

Gradus Prīmus (I.1.1)

Dīdō sōla est.

Aenēas fābulam dē cāsū Trojae et dē itinere Trojānōrum
jam cōnfēcit.

Cēna cōnfecta est et omnēs abiērunt dormītum.

Nox est.

Sed Dīdō dormīre nōn potest.

Rēgīna, quae diū vulnerāta est amōre,
sōla manet in cubiculō.

Vulnus suum alit, dum ignī amōris ārdet.

Amor eam carpit et edit, sicut animālia herbam carpunt et edunt.

Sed nēmō videt ignem Dīdōnis amōris.

In animō Dīdōnis Aenēas saepe recurrit, nam fortis et nōbilis est.

Dīdō vultum verbaque Aenēae in animō videt et audit,
nec potest quiētem capere,
nam magnā cūrā tenētur.

Gradus Secundus (I.1.2)

Sed rēgīna, jamdūdum gravī cūrā vulnerāta,
vulnus alit sanguine, et ignī carpitur.

Nēmō potest vidēre hunc ignem: ignis caecus est.

Virtūs Aenēae in animō multum recurrit,
et honor gentis ejus multum recurrit in animō;

vultus verbaque Aenēae haerent īnfixī in pectore Dīdōnis,
nec cūra placidam quiētem corporī ejus dat.

Gradus Tertius (I.1.3)

At rēgīna, jamdūdum gravī cūrā saucia,
vulnus alit vēnīs et caecō ignī carpitur.
Virtūs virī in animō multa recursat,
et gentis honōs multus recursat;
vultūs verbaque haerent īnfixī pectore,
nec cūra placidam quiētem membrīs dat.

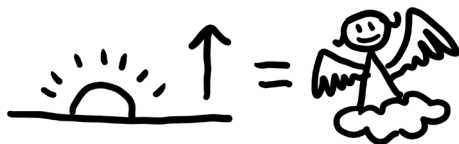
VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 1-5

At rēgīna gravī jamdūdum saucia cūrā
vulnus alit vēnīs et caecō carpitur ignī.
Multa virī virtūs animō multusque recursat
gentis honōs; haerent īnfixī pectore vultūs
verbaque nec placidam membrīs dat cūra quiētem.

I.2 versūs 6-9

Ecce, sol oritur.

Ortus sōlis est ‘**Aurōra**’, et **Aurōra** est dea quae prīmam lūcem
diēi indūcit.

Aurōra lampadem portat et terrās illūminat.

Gradus Prīmus (I.2.1)

Posteā, dea Aurōra terrās lūce sōlis illūminābat,
et umbram dē caelō remōverat,
ubi īnsāna Dīdō sorōrī dīxit:
‘Anna, soror, ānxia sum nec possum dormīre!’

Gradus Secundus (I.2.2)

Posteā Aurōra terrās illūminābat lampade Phoebī,
(Phoebus, vel Apollō, est deus sōlis)
hūmidamque umbram dē caelō remōverat,
ubi īnsāna Dīdō haec verba dīxit sorōrī Annae,
quae sorōrem Dīdōnem valdē amābat et cum eā saepe
cōnsentiēbat.
Dīdō, ‘Anna, soror,’ inquit, ‘quae mala somnia mē ānxiam terrent!’

Gradus Tertius (I.2.3)

Postera Aurōra terrās lūstrābat Phoebēā lampade
ūmentemque umbram polō dīmōverat,
cum sic [Dīdō], male sāna, adloquitur ūnanimam sorōrem:
‘Anna soror, quae īnsomnia mē suspēnsam terrent!’

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 6-9

Postera Phoebēā lūstrābat lampade terrās
ūmentemque Aurōra polō dīmōverat umbram,
cum sic ūnanimam adloquitur male sāna sorōrem:
‘Anna soror, quae mē suspēnsam īnsomnia terrent!’

I.3 versūs 10-14

Aenēās habet pulchrum ōs, pulchrum **pectus**, et pulchra **arma**.

Aenēās **jactātus** est **fātis**.

Gradus Prīmus (I.3.1)

Dīdō: ‘Quis est hic novus vir quī ad domum meam vēnit?
Ō, quam pulchra sunt ejus verba, et quam fortis est hic vir!
Fortis est et bene armātus.
Crēdō eum filium esse deōrum
nam ille nōn timidus est, sed fortis est,
et filiū deōrum nōn timidī sunt.
Ēheu, quam multum ille jactātus est fātis!
Quantīs bellīs, quantīs pugnīs aderat, dē quibus canēbat!’

Gradus Secundus (I.3.2)

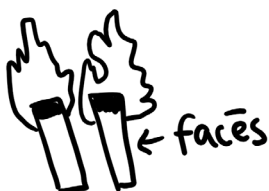
‘Quis est hic novus hospes quī ad nostram domum pervēnit?
Ō, quam bene loquitur,
quam fortis est ille, pectore et armīs!
Crēdō eum nātum esse ā deīs.
Timor enim animōs ignōbilēs indicat.
Heu, quam jactātus ille est fātis!
Quae bella passus est, dē quibus canēbat!’

Gradus Tertius (I.3.3)

‘Quis hic novus hospes nostrīs sēdibus successit,
 quem ōre sēsē ferēns,
 quam fortī pectore et armīs [sē ferēns]!
 Crēdō equidem, nec vāna [est] fidēs,
 genus [ejus] esse deōrum.
 Timor arguit dēgenerēs animōs.
 Heu, quibus fātīs ille jactātus [est]!
 Quae bella exhausta canēbat!’

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 10-14

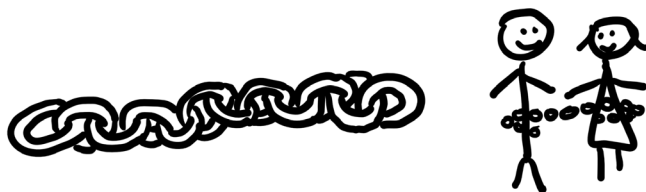
‘Quis novus hic nostrīs successit sēdibus hospes,
 quem sēsē ōre ferēns, quam fortī pectore et armīs!
 Crēdō equidem, nec vāna fidēs, genus esse deōrum.
 Dēgenerēs animōs timor arguit. Heu, quibus ille
 jactātus fātīs! Quae bella exhausta canēbat!’

I.4 versūs 15-19

Ecce, **fax**. **Facēs** sunt signa mātirimōnīi, nam amor
 ārdet sīcut **fax**.

Ecce, **thalamus**, vel lectus. **Thalamī** sunt signa mātirimōnīi,
 quod duo hominēs in ūnō lectō dormiunt.

Ecce, **vīnculum**. **Vīncula** sunt signa mātirimōnīi, quod **vīncula** **jungunt** duōs hominēs.

Gradus Prīmus (I.4.1)

Dīdō: ‘Nōlō mē jungere alicuī in mātirimōniō.
Id fīxum et immōtum est mihi in meō animō.
Nam prīmus vir quem amāvī mē miseram reliquit morte suō.
Mē taedet mātirimōnīi!
Sī nōn cōstituissem nē uxor iterum essem,
fortasse potuissem facere hunc ūnum errōrem et amāre
hunc virum.’

Gradus Secundus (I.4.2)

‘Sī nōn manēret fīxum et immōtum mihi in meō animō
nē mē cui (<alicuī) jungerem vīculīs mātirimōnīi,
postquam prīmus vir quem amāvī mē dēseruit morte suō,
sī mē nōn taeduisset thalamī mātirimōnīi et facis
(<fax) mātirimōnīi,
fortasse potuissem huic ūnī culpae succumbere.’

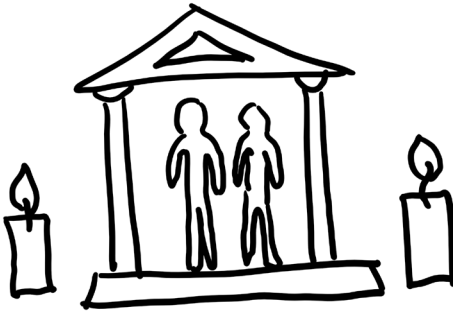
Gradus Tertius (I.4.3)

‘Sī nōn sedēret fīxum immōtumque mihi animō
nē vellem mē sociāre cui vīnculō jugālī,
postquam prīmus amor [mē] dēceptam morte fefellit;¹
sī thalamī taedaeque nōn pertaesum fuisset,
forsan potuī huic ūnī culpae succumbere.’

¹ Dīdō nōn dīcit suum virum sē dēcēpisse aut fefellisse; haec eadem verba in sepulchrīs saepe inscripta sunt, et dēmōstrant dolōrem maximum.

VERBA VERGILIĀ, VERSŪS 15-19

‘Sī mihi nōn animō fixum immōtumque sedēret
 nē cui mē vinclō vellem sociāre jugālī,
 postquam prīmus amor dēceptam morte fefellit;
 sī nōn pertaesum thalamī taedaeque fuisset,
 huic ūnī forsan potuī succumbere culpaē.’

I.5 versūs 20-23

Ecce, **penātēs**. **Penātēs** sunt statuae deōrum quī domum
 dēfendunt. Hī deī familiam dēfendunt, sī familia eōs colunt.

Ēheu! **Penātēs sparsī sunt** sanguine hūmānō! Nefās est!

Gradus Prīmus (I.5.1)

Dīdō: ‘Ō Anna, audī mē, nam volō tēcum loquī.
 Postquam Pygmalīōn Sychaeum (meum miserum virum) occīdit
 et sanguinem frātris sparsit in penātēs,
 hic vir (Aenēās) sōlus mē affēcīt.’

Nunc autem incerta sum utrum amāre velim.

Sed amōrem sentiō, id sciō.

Haec flamma in meō corde est similis illī flammae quam sēnsī cum
Sychaeum amāvī.’

Gradus Secundus (I.5.2)

‘Ō Anna, fatēbor, post mortem miserī conjugis Sychaeī,
et postquam Pygmālion sparsit penātēs frāternō sanguine,
hic vir sōlus meīs incertīs sensibus persuāsīt
et mōvit meum incertum animum.

Agnōscō vestīgia veteris flammae amōris.’

Gradus Tertius (I.5.3)

‘Anna (fatēbor enim),
post fāta miserī conjugis Sychaeī
et penātīs sparsōs frāternā caede,
hic sōlus sēnsūs īnflexit animumque labantem impulit.
Agnōscō vestīgia veteris flammae.’

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 20-23

‘Anna (fatēbor enim) miserī post fāta Sychaeī
conjugis et sparsōs frāternā caede penātīs
sōlus hic īnflexit sēnsūs animumque labantem
impulit. Agnōscō veteris vestīgia flammae.’

I.6 versūs 24-27

Ecce, **fulmen**. **Fulmen** est tēlum Jovis. Juppiter **fulmina**
saepe jacit.

‘Pudor’ est timor iustae reprehēnsiōnis. Haec puella, memor **pudōris**, modesta est, nec vult aliōs sē vidēre malum facientem.

Gradus Prīmus (I.6.1)

Dīdō: ‘Sed mālim terram aperīre et mē dēvorāre
ante quam violem meum pudōrem.

Mālim Jovem, patrem deōrum, fulmen in mē jacere,
et mē mittere ad terram mortuōrum,
antequam meum pudōrem violem.

Pudor facit ut sōla sine virō vīvam; nōlō pudōrem neglegere.’

Gradus Secundus (I.6.2)

‘Sed prius velim vel īma terra aperiat et mē dēvoret,
vel Juppiter (pater omnipotēns) fulmen in mē jaciāt,
et mē agāt ad umbrās quae in Erebō (terrā mortuōrum) habitant,
et mē agāt ad noctem profundam mortis,
antequam, pudor, tē violem aut tua imperia neglegam.’

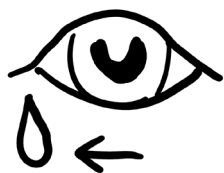
Gradus Tertius (I.6.3)

‘Sed prius optem vel īma tellūs mihi dehīscat
vel pater omnipotēns adigāt mē fulmine ad umbrās,
pallentis umbrās Erebō noctemque profundam,
ante quam, pudor, tē violō aut tua jūra resolvō.’

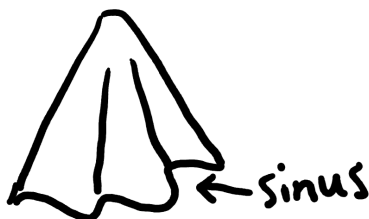
VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 24-27

‘Sed mihi vel tellūs optem prius īma dehīscat
vel pater omnipotēns adigāt mē fulmine ad umbrās,
pallentis umbrās Erebō noctemque profundam,
ante, pudor, quam tē violō aut tua jūra resolvō.’

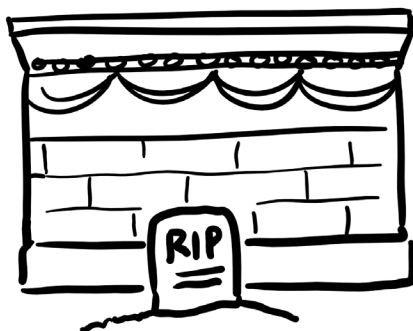
I.7 versūs 28-30

Ecce, **lacrima**. Cum trīstis es, **lacrimae** surgunt (=oriuntur).

Ecce, **sinus**. **Sinus** est locus concavus. Est **sinus** in pectore et in gremiō.

Ecce, **sepulchrum**. Mortuī in **sepulchrīs** conditī sunt.

Gradus Prīmus (I.7.1)

Dīdō: ‘Ille, Sychaeus, quī prīmus mē amāvit, meum amōrem abstulit;

Quamquam mortuus est, volō Sychaeum in sepulchrō suō amōrem meum habēre.’

Sīc Dīdō dīxit et lacrimāvit.

Multae lacrimae in sinum ejus cecidērunt.

Gradus Secundus (I.7.2)

‘Ille, quī prīmus mē in mātirimōnium dūxit,
meum amōrem abstulit;
ille meum amōrem habeat sēcum, et servet in sepulchrō suō.’
Sīc locūta, lacrimae ortae sunt et in sinum ceciderunt:
Dīdō sinum lacrimīs implēvit.

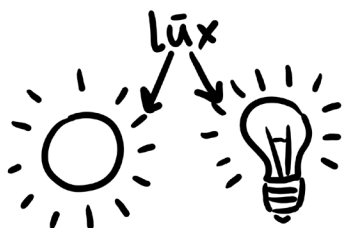
Gradus Tertius (I.7.3)

‘Ille, quī prīmus mē sibi jūnxit, meōs amōrēs abstulit;
ille habeat sēcum servetque sepulchrō.’
Sīc effāta [Dīdō] sinum lacrimīs obortīs implēvit.

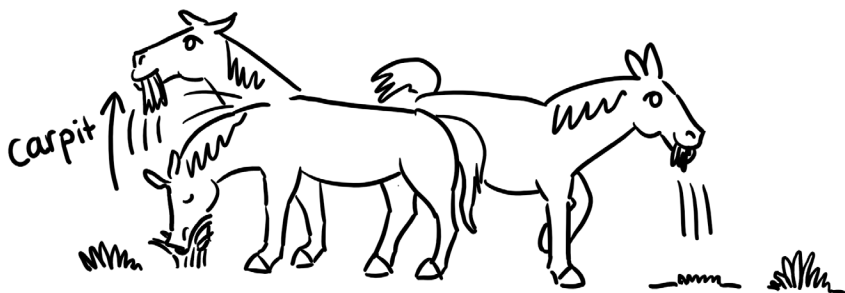
VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 28-30

‘Ille meōs, prīmus quī mē sibi jūnxit, amōrēs
abstulit; ille habeat sēcum servetque sepulchrō.’
Sīc effāta sinum lacrimīs implēvit obortīs.

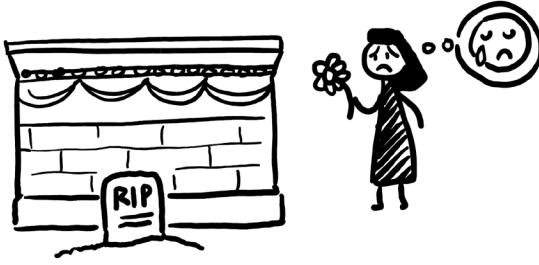
I.8 versūs 31-34

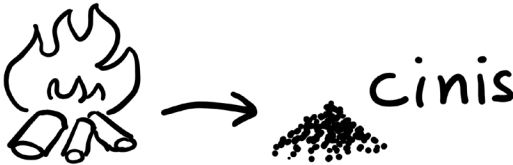
Ecce, lūx. (Lūx ↔ umbra)

Equī herbam **carpunt** et edunt.

Ecce, uxor maritum suum **maeret**. Stat prope sepulchrum viri.
Tristis est et sōla manet.

Post ignem, **cinis** invenitur.

Gradus Prīmus (I.8.1)

Anna respondet:

‘Ō cāra soror, cārior mihi quam lūx,
amōre ārdēs!

Hic amor tē carpit et edit, sicut animālia herbam carpunt et edunt.

Visne, sōla et maerēs, amōre carpī?

Juvenis es: tōtam juventam perditūra es!

Semperne maerēbis tuum virum mortuum?

Nōne vīs habēre filiōs et filiās, et alia dōna Veneris?

Num crēdis mortuōs hominēs cūrāre utrum sōla maneās?’

Gradus Secundus (I.8.2)

Anna respondet:

‘Ō soror, dīlēc̄ta magis quam lūx mihi (tuaē sorōrī),
carperis amōre!

Visne sōla amōre carpī, mortuum virum maerēs,
dum tōta juventa perditur?

Nōne vīs nōvisse dulcēs filiōs et filiās, et dōna Veneris?

Crēdisne cinerem et animās mortuōrum cūrāre hās rēs?’

Gradus Tertius (I.8.3)

Anna refert: 'Ō [soror] dīlēcta magis lūce [mihi] sorōrī,
sōlane maerēns carpēris perpetuā juventā
nec nōveris dulcīs nātōs nec praemia Veneris?
Crēdis cinerem aut mānīs sepultōs id cūrāre?'

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 31-34

Anna refert: 'Ō lūce magis dīlēcta sorōrī,
sōlane perpetuā maerēns carpēre juventā
nec dulcīs nātōs Veneris nec praemia nōris?
Id cinerem aut mānīs crēdis cūrāre sepultōs?'

I.9 versūs 35-38

Puella puerum **dēspicit**. Puer **dēspectus** est.

Gradus Prīmus (I.9.1)

Anna: 'Anteā, nēminem amāvistī.
Dīcāmus hoc vērū esse:
postquam Sychaeus mortuus est,
Nēmō amōrem tuum excitāvit, nam maerēbās.
Etiam Iarbās, prīnceps Āfricānus, tibi nōn placuit.
Dēspexistī Iarbān et aliōs Āfricānōs dūcēs.
Sed nunc hic ūnicus vir tibi placet!
Cūr pugnās contrā amōrem tibi grātum?
Amōrī tuō cēde, soror!'

Gradus Secundus (I.9.2)

'Dīcāmus hoc vērū esse:
nūllī virī umquam amōrem tuum excitāverunt,

cum maerērēs Sychaeum,
nec virī Libyae, nec virī Tyrī;
Iarbās, prīnceps Āfricānus, dēspectus est,
et aliū Āfricānī dūcēs quī multa bella gerunt et multōs
triumphōs habent.
Tūne etiam pugnābis contrā amōrem tibi grātum?’

Gradus Tertius (I.9.3)

‘Estō: nūllī marītī quondam [tē] aegram flexērunt,
nōn Libyae, nōn ante Tyrō;
Iarbās dēspectus [est], ductōrēsque aliī,
quōs Āfrica terra, dīves triumphīs, alit:
placitōne amōrī etiam pugnābis?’

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 35-38

‘Estō: aegram nūllī quondam flexēre marītī,
nōn Libyae, nōn ante Tyrō; dēspectus Iarbās
ductōrēsque aliī, quōs Āfrica terra triumphīs
dīves alit: placitōne etiam pugnābis amōrī?’

I.10 versūs 39-44

Ecce, cingulum. Cingulum est vestīmentum quod **cingit** abdomen.

Barbarus minātur. Aliī **minās** ejus audiunt et territī sunt. ‘**Minae**’ sunt verba hostīlia quae hominēs dīcunt ubi volunt terrēre inimicōs suōs.

Gradus Prīmus (I.10.1)

Anna: ‘Nōne scīs ubi habitēs? Haec terra est inimīca!
 Circum nōs sunt hostēs et desertae terrae:
 Ab hāc parte, Gaetūlī, Numidae, et Barcaeī (hominēs ferōcēs)
 nōs cingunt,
 ab illā parte, mare periculōsum et deserta terra nōs cingunt.
 Nullōs amīcōs habēmus—neque hīc in Āfricā, neque illic
 in Phoenīciā.
 In Phoenīciā, bella surgunt ab urbe Tyrō, et tū hoc bene scīs.
 Nam frāter tuus Pygmaliōn bellum contrā tē parat.
 ille tē monet et minās jactat.
 Estne necesse mihi haec omnia dīcere?’

Gradus Secundus (I.10.2)

‘Nec venit in mentem in quōrum terrā habitēs?
 ‘Hinc urbēs Gaetūlōrum, genus invictum bellō, cingunt,
 et ferōcēs Numidae cingunt, et periculōsa pars maris
 nōmine Syrtis;
 (‘Syrtis’ est locus in marī prope Āfricānam terram inter
 Karthāginem et Cyrēnēn
 ubi nāvēs in harēnā haerent neque in altam aquam
 effugere possunt)
 hinc regiō dēserta cingunt, et hinc ferōcēs Barcaeī cingunt.
 Tū bene scīs bella surgere ab urbe Tyrō:
 Estne necesse mihi dīcere haec bella et minās frātris?’

Gradus Tertius (I.10.3)

‘Nec venit in mentem quōrum arvīs cōnsēderis?
Hinc Gaetūlae urbēs,
genus īnsuperābile bellō,
et īnfrēnī Numidae cingunt et inhospita Syrtis;
Hinc regiō dēserta sitī lātēque furentēs Barcaei [cingunt].
Quid dīcam bella surgentia Tyrō germānīque minās?’

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 39-44

‘Nec venit in mentem quōrum cōnsēderis arvīs?
Hinc Gaetūlae urbēs, genus īnsuperābile bellō,
et Numidae īnfrēnī cingunt et inhospita Syrtis;
hinc dēserta sitī regiō lātēque furentēs
Barcaeī. Quid bella Tyrō surgentia dīcam
germānīque minās?’

I.11 versūs 45-49

Dīdō Jūnōnem colit, et Jūnō Dīdōnī **favet**.

Dī, cum alicuī **favet**, ‘**secundī**’ sunt. Dī **secundī** hominibus **favent**.

Gradus Prīmus (I.11.1)

Anna: ‘Crēdō, certē, deōs tibi favēre. Jūnō tibi favet.
Nam crēdō Trojānōs hūc vēnisse Jūnōne cēterisque dīs volentibus.
Deī ventum mīsērunt quī eōs hūc dūceret.
Ō soror, sī Aenēās tē in mātirimōnium dūxerit,
quam urbem vidēbis! Urbs potentissima erit!
Et regnum tuum potentissimum erit!
Quantam glōriam nōs Pūnicī habēbimus!’

Gradus Secundus (I.11.2)

‘Crēdō equidem, dīs volentibus et Jūnōne secundā,
Trojānās nāvēs ventō hūc vēnisse.
Quam urbem tū vidēbis, soror!
Quae rēgna vidēbis surgere, mātirimōniō tālī!
Armīs Trojānīs nōs juvantibus,
quantīs rēbus Pūnica glōria surget!’

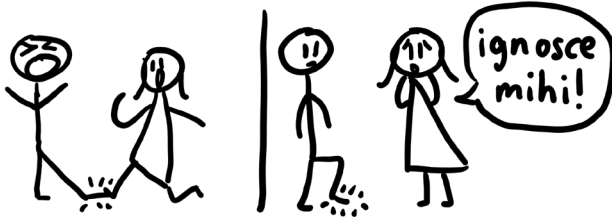
Gradus Tertius (I.11.3)

‘Reor equidem, dīs auspicibus et Jūnōne secundā,
Īliacās carīnās hunc cursum ventō tenuisse.
Quam hanc urbem tū cernēs, soror,
quae rēgna [cernēs] surgere conjugio tālī!
Armīs Teucrum comitantibus,
quantīs rēbus Pūnica glōria sē attollet!’

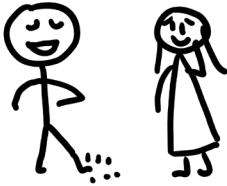
VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 45-49

‘Dīs equidem auspicibus reor et Jūnōne secundā
hunc cursum Īliacās ventō tenuisse carīnās.
Quam tū urbem, soror, hanc cernēs, quae surgere rēgna
conjugio tālī! Teucrum comitantibus armīs
Pūnica sē quantīs attollet glōria rēbus!’

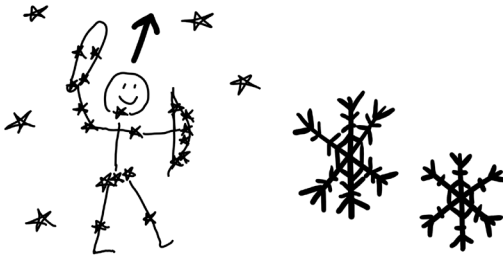
I.12 versūs 50-53

Fēmina '**Ignōsce** mihi!' inquit.

'Nihil est. Tibi **ignōscō**,' inquit amīcus. Amīcus eī **veniam** dat.

Ecce, **Orīōn**. **Orīōn** in caelum oritur Novembrī, ubi **hiems** est.

Gradus Prīmus (I.12.1)

Anna: 'Nōlī tē vexāre. Rogā deōs ut tibi ignōscant, et fac sacrificia.
Accipe Aenēān hospitem et dīc eī, "Nōlī abīre!
Manē hīc! Nōlī festīnāre!
Nam hiems est et multae tempestātēs sunt in marī.
Nāvēs tuae jactārī mergīque possunt tempestātibus,
nam caelum inimīcum est.'"

Gradus Secundus (I.12.2)

'Age, modo rogā deōs veniam
et litā sacra.

Benignē accipe Aenēān hospitem
et dīc eī multās causās morandī,
dum hiems et saeva tempestās marī furit,
dum nāvēs quassātae sunt et caelum inimīcum est.’

Gradus Tertius (I.12.3)

‘Tū modo posce deōs veniam,
sacrīsque litātīs indulgē hospitīō
causāsque morandī innecte,
dum hiems et aquōsus Orīōn pelagō dēsaevit,
dum ratēs quassātae [sunt] et caelum nōn tractābile [est].’

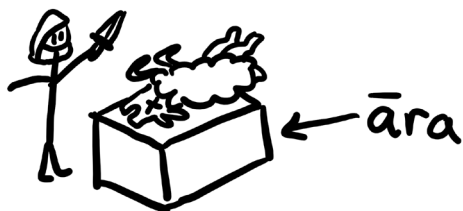
VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 50-53

‘Tū modo posce deōs veniam, sacrīsque litātīs
indulgē hospitīō causāsque innecte morandī,
dum pelagō dēsaevit hiems et aquōsus Orīōn,
quassātaeque ratēs, dum nōn tractābile caelum.’

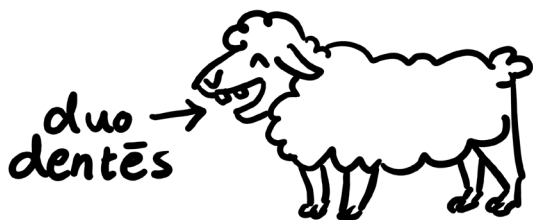
I.13 versūs 54-59

Ecce, **dēlūbrum**. **Dēlūbrum** est parvum templum ubi deus vel dea colitur.

Ecce, **āra**. **Āra** est locus in quō sacrificia fiunt.

Ecce, **ovis**. Dum **ovis** juvenis est, habet duōs dentēs longiōrēs. Haec **ovis** vocātur '**bidēns**' nam duōs dentēs longiōrēs habet.

Gradus Prīmus (I.13.1)

Cum haec dīxisset, Anna animum Dīdōnis amōre flammāvit
et spem dedit et remōvit pudōrem Dīdōnis quae incerta fuerat.
Prīmum ad templa adeunt et sacrificia faciunt in ārīs,
ut pācem petant.
Caedunt ovēs juvenēs
et sacrificia faciunt Cererī, Apollinī, et Bacchō.
Etiam sacrificium faciunt Jūnōnī ante omnēs aliōs,
quod illa est dea mātrimōnīi.

Gradus Secundus (I.13.2)

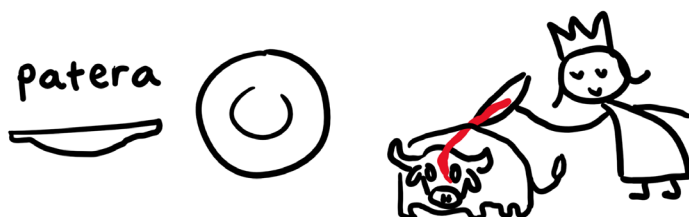
Hīs dictīs, Anna animum Dīdōnis amōre flammāvit
et spem dedit dubiae mentī ejus et remōvit pudōrem.
Prīmum ad templa adeunt pācemque per ārās petiērunt;
caedunt ovēs quās dē mōre lēgērunt,
et sacrificia faciunt Cererī, quae lēgēs fert,
et Apollinī et patrī Bacchō, et Jūnōnī ante omnēs,
quae cūrat vincla mātrimōnīi.

Gradus Tertius (I.13.3)

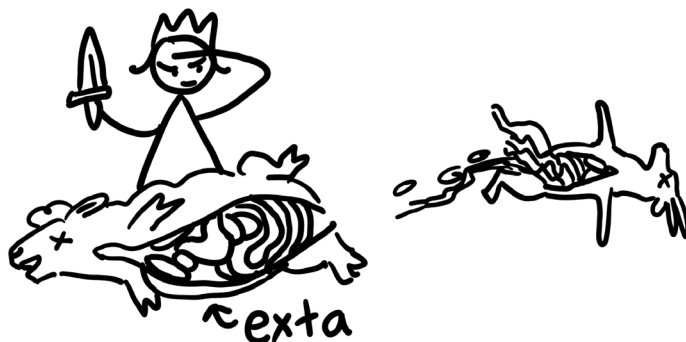
Hīs dictīs animum impēnsō amōre flammāvit
spemque dedit dubiae mentī solvitque pudōrem.
Prīncipiō [ad] dēlūbra adeunt pācemque per ārās exquīrunt;
mactant bidentis lēctās dē mōre
lēgīferae Cererī Phoebōque patrīque Lyaeō,
Jūnōnī ante omnīs, cui cūrae [sunt] vincla jugālīa.

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 54-59

His dictis impēnsō animum flammāvit amōre
 spemque dedit dubiae mentī solvitque pudōrem.
 Prīncipiō dēlūbra adeunt pācemque per ārās
 exquīrunt; mactant lēctās dē mōre bidentis
 lēgīferae Cererī Phoebōque patrīque Lyaeō,
 Jūnōnī ante omnis, cui vincla jugālia cūrae.

I.14 versūs 60-64

Ecce, **patera**. **Pateram** tenēns, Dīdō vīnum fundit inter **cornua** vaccae.

Exta sunt in **pectore**. Dīdō **pectora** animālīum aperit ut **exta** īnspectat.

Ecce, **ōs**. 'Ōs' significat et 'vultus' et 'pars vultūs quā loquī et cibum edere potest'. In hīs versibus, 'ōs' significat 'vultus.'

Gradus Prīmus (I.14.1)

Ipsa pulcherrima Dīdō dextrā manū vīnum ē paterā fundit
inter media cornua vaccae,
aut venit ad ārās ante statuās deōrum,
et cotīdiē sacrificia facit,
et ipsa aperit pectora animālium ut exta īnspiciat.

Gradus Secundus (I.14.2)

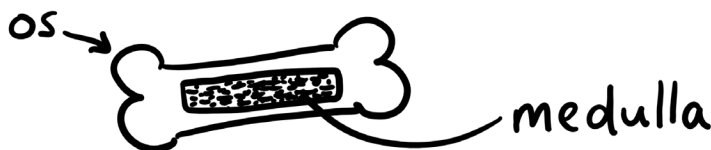
Ipsa pulcherrima Dīdō dextrā manū pateram tenēns
vīnum fundit inter media cornua albae vaccae,
aut venit ad ārās dīvitēs ante vultūs deōrum,
renovatque diem dōnīs,
et aperit pectora animālium,
et spīrantia exta oculīs intentīs īnspicit.

Gradus Tertius (I.14.3)

Ipsa pulcherrima Dīdō dextrā pateram tenēns
inter media cornua candentis vaccae fundit,
aut spatiātur ad ārās pinguīs ante ōra deum,
īnstauroatque diem dōnīs,
et inhiāns reclūsīs pectoribus pecudum spīrantia exta cōnsulit.

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 60-64

Ipsa tenēns dextrā pateram pulcherrima Dīdō
candentis vaccae media inter cornua fundit,
aut ante ōra deum pinguīs spatiātur ad ārās,
īnstauroatque diem dōnīs, pecudumque reclūsīs
pectoribus inhiāns spīrantia cōnsulit exta.

I.15 versūs 65-67

Ecce, **os**. In **osse** est **medulla**. **Os** dūrum est, sed **medulla** mollis est.

Gradus Prīmus (I.15.1)

Ēheu! Dīdō et Anna ignārae sunt futūrōrum!
Frūstrā sacrificia fēcērunt et frūstrā deōs coluērunt:
ubi Dīdō ad templa venit et vōta facit,
vōta eam nōn juvant, nam mēns furit.
Intereā flamma in ossibus ārdet
et vulnus amōris in corde vīvit.

Gradus Secundus (I.15.2)

Heu, mentēs ignārae prophētārum!
Frūstrā sacrificia fēcērunt et frūstrā deōs coluērunt:
vōta et templa furentem mentem Dīdōnis minimē juvant.
Intereā flamma ēst (≈cōnsūmit) mollēs medullās in ossibus
et tacitum vulnus vīvit in corde.

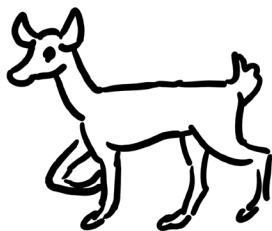
Gradus Tertius (I.15.3)

Heu, mentēs ignārae vātum!
quid vōta, quid dēlūbra furentem [mentem] juvant?
Intereā flamma ēst mollis medullās
et tacitum vulnus vīvit sub pectore.

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 65-67

Heu, vātum ignārae mentēs! Quid vōta furentem,
quid dēlūbra juvant? Ēst mollis flamma medullās
intereā et tacitum vīvit sub pectore vulnus.

I.16 versūs 68-73

Ecce, **cerva**. Ecce, **sagitta** (=harundō).

Haec **cerva sagittā** vulnerāta est.

Ubi est **sagitta** (vel **harundō**)?

Sagitta (vel **harundō**) in **latere** haeret.

Gradus Prīmus (I.16.1)

Misera Dīdō ārdet et per tōtam urbem currit,

sīcut cerva quam vir sagittā vulnerāvit,

ubi cerva perīculum nōn exspectat.

Vir sagittās ad eam mittit.

Sed nescit num eam occīderit an nōn:

nōn enim potest eam vidēre, nam cerva per silvās currit.

Sed horribilis sagitta manet in eā, et cerva moritūra est.

Gradus Secundus (I.16.2)

Īnfēlix Dīdō ārdet et per tōtam urbem errat, furēns,

sīcut cerva sagittā vulnerāta,

quam perīculum non exspectantem pāstor agit et sequitur

et sagittās procul mittit ad eam

per silvam Crētae currēntem.

Pāstor eam sagittā fīxit,

sed nescit sē ferrum sagittae vēlōcis in eam fīxam relīquisse:

illa per silvās montis Dictēs fugit (mōns Dictē est in Crētā);

fātālis sagitta haeret in latere.

Gradus Tertius (I.16.3)

Īnfēlix Dīdō ūritur et furēns tōtā urbe vagātur,

quālis cerva coniectā sagittā,

quam pāstor agēns tēlis procul inter Crēsia nemora fīxit incautam

liquitque volātile ferrum nescius:

illa silvās saltūsque Dictaeōs fugā peragrat;

lētālis harundō haeret laterī.

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 68-73

Ūritur infēlix Dīdō tōtāque vagātur
 urbe furēns, quālis coniectā cerva sagittā,
 quam procul incautam nemora inter Crēsia fixit
 pāstor agēns tēlis līquitque volātile ferrum
 nescius: illa fugā silvās saltūsque peragrat
 Dictaeōs; haeret laterī lētālis harundō.

I.17 versūs 74-76

Fēmina tacet. Nōn loquitur.

Deinde fēmina **incipit** loquī.

Gradus Prīmus (I.17.1)

Nunc Dīdō Aenēān sēcum dūcit per urbem Karthāginem.
 Eum dūcit per mūrōs et per viās, ante templa et aedificia.
 Omnia pulcherrima sunt.

‘Tam dīves es!’ inquit Aenēās. ‘Ubīque sunt magna et
 splendida aedificia!’

Dīdō incipit loquī, sed subitō tacet; incipit, et iterum tacet.

‘Ita, ego dīves... sum... quod Sychaeus mihi dedit multum aureī... is
 nunc mortuus est...’

Dīdō nōn potest diū loquī, nam ānxia est cum Aenēās adest.

Gradus Secundus (I.17.2)

Nunc Dīdō Aenēān sēcum dūcit per mediōs mūrōs
et Tyriās dīvitiās urbemque parātam saepe ostendit,
incipit loquī et subitō tacet in mediā vōce;

Gradus Tertius (I.17.3)

Nunc Aenēān sēcum dūcit media per moenia
Sīdoniāsque opēs ostentat urbemque parātam,
incipit effārī mediāque in vōce resistit;

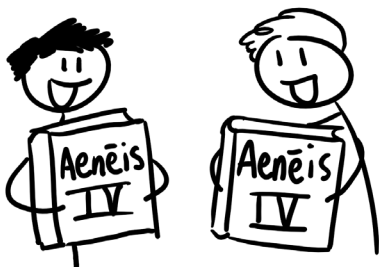
VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 74-76

Nunc media Aenēān sēcum per moenia dūcit
Sīdoniāsque ostentat opēs urbemque parātam,
incipit effārī mediāque in vōce resistit;

I.18 versūs 77-79

Ecce, **convīvium**. In **convīviō** sunt hospitēs et cēna.

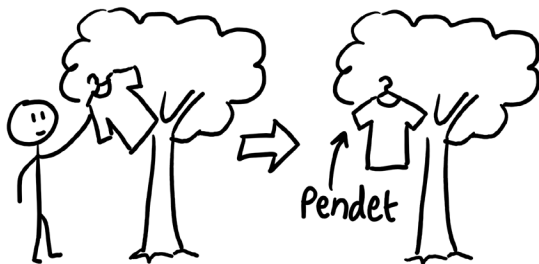
‘Aenēis mihi placet,’ inquit Marcus.

‘Aenēis mihi quoque placet!’ inquit Decimus. ‘**Eadem** fābula nōbis placet!’

‘Quis liber Aenēidos est tibi dīlectissimus?’ inquit Marcus.

‘Liber quartus, certē,’ respondet Decimus.

Marcus: ‘Papae! Liber quartus mihi dīlectissimus est! **Īdem** liber nōbīs dīlectissimus est!’

Homō vestem in arbore pōnit. Nunc vestis ab arbore **pendet**.

Fēmina virum dīligerter audit. Fēmina **pendet ab ōre** ejus.

Gradus Prīmus (I.18.1)

Nunc, dum sol occidit, Dīdō iterum Aenēān invitat ad convīvia, et, īnsāna amōre, eum jubet iterum nārrāre dē bellō Trojānō et dē itineribus Trojānōrum.

Iterum Aenēās nārrat, et Dīdō dīligerter audit:

Aenēān nārrantem solum spectat, Aenēān nārrantem solum audit.

Gradus Secundus (I.18.2)

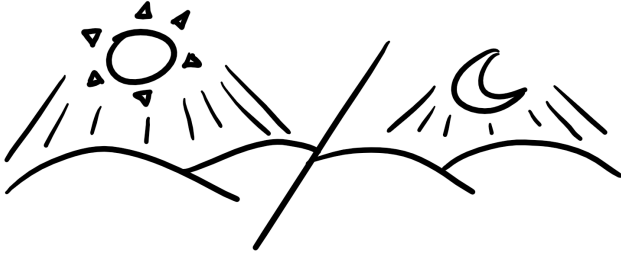
nunc Dīdō sōle occidente eadem convīvia quaerit,
et īnsāna jubet Aenēān Trojānōs labōrēs iterum nārrāre,
et iterum dīligerter audire eum nārrantem audit.

Gradus Tertius (I.18.3)

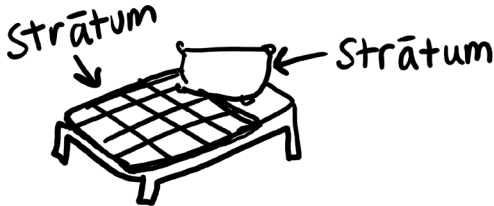
Nunc lābente diē eadem convīvia quaerit,
et dēmēns Īliacōs labōrēs iterum audire exposcit
pendetque iterum ab ōre nārrantis.

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 77-79

Nunc eadem lābente diē convīvia quaerit,
 Īliacōsque iterum dēmēns audīre labōrēs
 exposcit pendetque iterum nārrantis ab ōre.

I.19 versūs 80-83

Sōl et lūna terram illūminant, sed nōn eōdem tempore.
 Aliquandō sōl lūcet, aliquandō lūna lūcet. Sōl et lūna **vicissim**
 terram illūminant.

Ecce, **lectus**. In **lectō** sunt **strāta**.

Gradus Prīmus (I.19.1)

Posteā, ubi omnēs ā convīviō discessērunt,
 nox obscūra est; lūna et stellae cadunt in caelō.
 Dīdō sōla domī manet. Trīstissima est.
 Jacet in lectō ubi Aenēās cēnāvit et sibi dīcit, 'Aenēās hīc jacuit.
 In hōc lectō Aenēās jacuit et mihi nārrāvit Trojānōs labōrēs.
 Corpus ejus erat hīc.'

Gradus Secundus (I.19.2)

Posteā, ubi omnēs dīgressī sunt,
 et obscūra lūna lūmen nōn ostendit,

et cadentēs stellae persuādent omnibus ut dormiant,
Dīdō sōla in domō vacuā dolet
et jacet in lectīs quōs Aenēās reliquit.

Gradus Tertius (I.19.3)

Post ubi dīgressī [sunt],
et obscūra lūna vicissim lūmen premit
et cadentia sīdera somnōs suādent,
[Dīdō] sōla domō vacuā maeret
strātisque relictīs incubat.

VERBA VERGILIĪ, VERSŪS 80-83

Post ubi dīgressī, lūmenque obscūra vicissim
lūna premit suādentque cadentia sīdera somnōs,
sōla domō maeret vacuā strātisque relictīs
incubat. ...

I.20 versūs 83-85

Ecce, **gremium**. Puella in **gremiō** Sanctī Nīcolāi sedet.